

Інтернет-технології стали природною складовою життя дітей і сучасної молоді. Комп'ютер є не тільки розвагою, але й засобом спілкування, самовираження та розвитку особистості.

Самостійне пізнання інформаційного світу дозволяє розширити коло інтересів дитини і сприяє її додатковій освіті, спонукає до кмітливості, привчає до самостійного розв'язання задач.

Всесвітня мережа також задовольняє потребу підлітків у лідерстві. Діти, які добре знають комп'ютер та Інтернет, більш адекватно оцінюють свої здібності та можливості, вони більш цілеспрямовані та кмітливі. Щоб повноцінно орієнтуватись у віртуальному просторі, дитині треба вчитися структурувати великі потоки інформації, дотримуючись основних правил безпеки в мережі.

З метою надання батькам і педагогам допомоги з питань захисту дітей від впливу шкідливої інформації розроблено ряд посібників і складено перелік рекомендованих для дітей онлайн-ресурсів. Зазначені матеріали допоможуть відкрити дітям цікавий, корисний і, головне, безпечний Інтернет.

ПОСІБНИКИ, ЯКІ МІНІСТЕРСТВО ПРОПОНУЄ ВИКОРИСТОВУВАТИ БАТЬКАМ І ПЕДАГОГАМ ДЛЯ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ БЕЗПЕЧНОМУ КОРИСТУВАННЮ ІНТЕРНЕТОМ:

1. Діти в Інтернеті: як навчити безпеці у віртуальному світі: посібник для батьків / І. Литовченко, С. Максименко, С. Болтівець [та ін.]. – К.: ТОВ “Видавничий будинок «Аванпост-Прим»”, 2010. – 48 с.
2. Виховання культури користувача Інтернету. Безпека у всесвітній мережі: навчально-методичний посібник / А. Кочарян, Н. Гущина. – К., 2011. – 100 с.
3. Безпечне користування сучасними інформаційно-комунікативними технологіями / О. Удалова, О. Швед, О. Кузнецова [та ін.]. – К.: Україна, 2010. – 72 с.
4. [Пам'ятка для батьків «Діти. Інтернет. Мобільний зв'язок»](#), розроблена Національною експертною комісією України з питань захисту суспільної моралі.

ПАМ'ЯТКА ДЛЯ БАТЬКІВ: «ДІТИ. ІНТЕРНЕТ. МОБІЛЬНИЙ ЗВ'ЯЗОК»

«Пам'ятка для батьків» детально висвітлює технічні можливості мобільних телефонів та мобільного зв'язку в цілому, особливості не завжди позитивних послуг, запропонованих споживачеві глобальною мережею Інтернет. Завдяки пам'ятці батьки та педагоги дізнаються про ризики безконтрольного звернення дітей до медійного простору, про те, як захистити їх від впливу шкідливої інформації.

Протидіяти поширенню через Інтернет-мережу шкідливої для дітей і молоді інформації покликаний також перелік безпечних сайтів, рекомендований Національною експертною комісією. Зазначений перелік підкаже батькам, із якими сайтами треба знайомити свою дитину, щоб відкрити для неї цікавий, корисний і, головне, безпечний Інтернет.

Змістом державної політики у сфері захисту суспільної моралі є створення необхідних правових, економічних та організаційних умов, які сприяють реалізації права на інформаційний простір, вільний від матеріалів, що становлять загрозу фізичному, інтелектуальному, морально-психологічному стану населення (ст. 5 [Закон України «Про захист суспільної моралі»](#)).

З метою реалізації та додержання вимог чинного законодавства у сфері захисту суспільної моралі, обігу продукції і видовищних заходів сексуального чи еротичного характеру, продукції, що містить пропаганду культу насильства, жорстокості і порнографії, створено Національну експертну комісію України з питань захисту суспільної моралі (далі - Національна комісія).

Відповідно до статті 17 Закону України «Про захист суспільної моралі» Національна комісія є постійним позавідомчим державним експертним і контролюючим органом, який діє відповідно до цього Закону та чинного законодавства України і є відповідальним за утвердження здорового способу життя, належного стану моральності суспільства, контролює обіг продукції і видовищних заходів сексуального чи еротичного характеру.

Рішення Національної комісії, прийняті в межах її повноважень, є обов'язковими для розгляду центральними і місцевими органами влади, засобами масової інформації всіх форм власності, а також фізичними та юридичними особами.

Відповідно до статей 2, 6 Закону України «Про захист суспільної моралі» виробництво та обіг у будь-якій формі продукції порнографічного характеру в Україні забороняються. Критерії віднесення продукції до такої, що має порнографічний характер, встановлюються спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у сфері культури та мистецтв.

Виробництво та обіг у будь-якій формі продукції еротичного характеру та продукції, що містить елементи насильства та жорстокості, дозволяються виключно за умови дотримання обмежень, встановлених законодавством.

Забороняються виробництво та розповсюдження продукції, яка:

- пропагує війну, національну та релігійну ворожнечу, зміну шляхом насильства конституційного ладу або територіальної цілісності України;

- пропагує фашизм та неофашизм;
- принижує або ображає націю чи особистість за національною ознакою;
- пропагує бузувірство, блюзнірство, неповагу до національних і релігійних святинь;
- принижує особистість, є проявом знущання з приводу фізичних вад (каліцтва), з душевнохворих, літніх людей;
- пропагує невігластво, неповагу до батьків;
- пропагує наркоманію, токсикоманію, алкоголізм, тютюнопаління та інші шкідливі звички.

З високими темпами розвитку науково-технічного прогресу, зокрема, електронної техніки та можливостей обміну інформацією постало питання захисту дітей від інформації, яка несе загрозу морально-психічному здоров'ю.

Працівниками Національної комісії проводиться робота щодо виявлення цієї інформації у засобах масової інформації на будь-яких носіях, в тому числі, розповсюдження її за допомогою мобільних телефонів та всевітньої мережі Інтернет.

МОБІЛЬНИЙ ТЕЛЕФОН ТА ПОРНОГРАФІЯ

Порнографія стає одним з локомотивів розвитку мобільного зв'язку, так як і раніше вона допомогла розповсюдженню відеомагнітофонів та Інтернету. В Європі продаж розваг для дорослих, які можна отримати в мобільні телефони, вже став бізнесом, що приносить мільйони доларів. Користувачі стільникового зв'язку вже витрачають десятки мільйонів на рік на „контент для дорослих”. У числі розповсюджувачів порнографії опинилися такі компанії, як гігант мобільного зв'язку Vodafone (Водафон) – названий однією з британських газет „Vodafilth” (filth – „розпуста”). На думку експертів, до 2009 р. статки „мобільного” порно у всьому світі склали \$2 мільярди. Індустрія мобільного телебачення вражена тим, що 30 відсотків відео-контенту, відтворюваного на мобільних пристроях, є порнографічними.

На території СНД, за даними деяких провайдерів, еротика і порнографія складає не менше третини всього ринку мобільних картинок. Еротика користується великою популярністю у всіх сферах індустрії розваг і мобільний контент не є винятком. Найбільш популярними залишаються WAP-сайти порнографічного змісту. При цьому аналітики відзначають, що типовим споживачем мобільного порноконтенту є молодь та діти.

Батьки мають вміти те, що вже роблять діти!

ПЕРЕДАЧА КОНТЕНТУ

Контент (з англ. – зміст, вміст) – будь-яке інформаційно-значиме наповнення інформаційного ресурсу (тексти, ігри, графіка, мультимедіа).

Мобільний контент – це цифровий контент, адресований власникам мобільних пристроїв.

Є декілька способів:

- MMS повідомлення;
- За допомогою Bluetooth® (блютус);
- ІЧ- порт, IrDA (*Інфра червоний порт*).

Bluetooth – це [технологія](#) бездротового зв'язку, створена у 1998 році. Основне призначення *Bluetooth* - забезпечення економного (з точки зору спожитого струму) і дешевого радіозв'язку між різноманітними типами електронних пристроїв, таких як мобільні телефони та аксесуари до них, портативні та настільні комп'ютери. Можливості *Bluetooth* дозволяють передавати будь-яку інформацію у вигляді файлів на відстань до 100 метрів.

Тому будь-який файл підліток може прийняти/передати за допомогою Блютус. При цьому підлітки можуть бути не знайомі і не бачити один одного та знаходитись у різних приміщеннях.

MMS – послуга мультимедійних повідомлень (англ. *Multimedia Messaging Service, MMS*) — стандарт, який дозволяє пересилати між мобільними пристроями повідомлення з мультимедійним змістом (зображення, звук тощо).

Але, на відміну від **Bluetooth** ця послуга надається оператором мобільного зв'язку, є платною та має обмеження, які встановлюються оператором, а саме, ціна, кількість повідомлень та максимальний об'єм даних.

IrDA – інфра червоний порт (англ. *Infrared Data Association*) є одним із стандартів передачі даних на малі відстані за допомогою інфрачервоного випромінювання.

Тобто, ІЧ-порт є аналогом **Bluetooth**, але на відміну від останнього, має малий радіус дії, не більше 10-20 сантиметрів.

ЗАМОВЛЕННЯ КОНТЕНТУ ЧЕРЕЗ SMS

1. Абонент відправляє SMS з кодом контенту на короткий номер оператора (компанії, які надають послуги мобільного зв'язку).

2. Оператор (без аналізу вмісту) перенаправляє отримане SMS до контент-провайдера (компанія, яка займається розповсюдженням контенту – картинки, музика, ігри, фото, кліпи тощо) згідно з укладеною угодою. Договір включає ряд додатків, в яких описується сервіс, правила участі і контент, що надається.

3. При вдалій передачі SMS від оператора до контент-провайдера відбувається тарифікація (з абонента знімаються гроші). Деякі оператори знімають гроші при передачі зворотного SMS від контент-провайдера до оператора.

4. Контент-провайдер опрацьовує отримане SMS та, згідно з вказаним кодом, відкриває відповідне WAP-посилання на вказаний контент. Посилання відправляється у зворотному SMS від контент-провайдера до оператора.

5. Оператор отримує SMS і відправляє (без аналізу вмісту) його абонентові.

6. Абонент заходить на вказане в SMS WAP-посилання та закачує контент на телефон. (З'єднання відбувається через PROXY-оператора, який здійснює лише тарифікацію без додаткового аналізу).

ЗАМОВЛЕННЯ КОНТЕНТУ ЧЕРЕЗ IVR (В ОСНОВНОМУ ЗВУКОВИЙ КОНТЕНТ)

1. Абонент телефонує на короткий номер.
2. Оператор перенаправляє дзвінок до контент-провайдера (або підрядчика контент-провайдера) згідно з укладеною угодою. Договір включає ряд додатків, в яких описується сервіс, правила участі і контент, що надається.
3. Система контент-провайдера відповідає на виклик (з цієї миті починається тарифікація. Тарифікується або з'єднання, або тривалість, або те і інше). Абонент через IVR-меню вибирає потрібний контент.
4. Контент-провайдер, посилаючись на вибраний в IVR-меню контент, формує відповідне WAP-посилання на цей контент. Посилка відправляється через SMS від контент-провайдера до оператора.
5. Оператор отримує SMS та відправляє (без аналізу вмісту) його абонентові (інколи оператор знімає додаткову плату з контент-провайдера за відправлення SMS, оскільки таке відправлення часто відбувається як рекламна розсилка, і дуже рідко є офіційно оформленою відповіддю на IVR-запит).
6. Абонент заходить на WAP-посилання, яке вказане в SMS, і закачує контент на телефон. (З'єднання відбувається через PROXY-оператора, який здійснює лише тарифікацію без додаткового аналізу).

ЗАКАЧУВАННЯ КОНТЕНТУ З WAP-ПОРТАЛУ

1. Абонент заходить на посилання WAP-порталу. (З'єднання відбувається через PROXY-оператора, який здійснює лише тарифікацію без додаткового аналізу).
2. Вибирає потрібний йому контент.
3. Закачує вибраний контент.

ЯК ЗАХИСТИТИ ДІТЕЙ ВІД ЗАКАЧУВАННЯ КОНТЕНТУ З НЕБАЖАНИМ ЗМІСТОМ

1. Оператори надають можливість перегляду всіх витрат певного мобільного номеру. Варто домовитися з дитиною, що ви будете переглядати ці дані, або включити цю послугу без її відома, але для цього вам буде потрібний телефон дитини.
2. Вияснивши, що дитина використовувала послуги контент-провайдера, слід зателефонувати в call-центр оператора і довідатися:

- якому контент-провайдеру належить цей короткий номер або WAP-портал;
- якого роду інформація надається через даний сервіс;
- чи є на цьому порталі інформація еротичного чи порнографічного характеру;
- контактну адресу call-центру контент-провайдера.

3. У call-центрі контент-провайдера Ви можете з'ясувати, який контент був замовлений з номера вашої дитини, при цьому не варто інформувати, що це не ваш особистий номер. Контент-провайдер може відмовитися надати таку інформацію.

4. Одночасно з'ясуйте, яку інформацію можливо замовити за даним коротким номером (зателефонуйте на цей номер або зайдіть на WAP-портал). Подивіться в телефоні дитини, чи збереглося SMS з номером замовленого контенту, або зворотне SMS з WAP-посиланням, або перевірте історію сторінок, які відвідувала дитина, в браузері телефону. Якщо ви переконалися в тому, що сервіс, яким користувалася ваша дитина, містить інформацію еротичного, порнографічного чи іншого небажаного характеру, і цю інформацію дитина вже отримала (що буває найчастіше), потрібно звернутися до call-центру оператора.

Вибір за Вами.

ДІТИ В ІНТЕРНЕТ

Проблема безпеки дітей в мережі Інтернет вже не здається Україні такою далекою. Ніхто не може заперечити, що на сьогоднішній день вона постала особливо гостро.

Відомо, що підлітки у період заниженої самооцінки шукають підтримки серед своїх друзів, а не у родинному колі. Старші підлітки, бажаючи незалежності, мають потребу ототожнювати себе з певною групою й схильні порівнювати цінності своєї сім'ї та своїх товаришів.

ЩО РОБЛЯТЬ ПІДЛІТКИ В ОН-ЛАЙНІ

В он-лайнні підлітки завантажують музику, використовують [обмін миттєвими повідомленнями](#), електронну пошту та грають в [он-лайнні ігри](#). За допомогою пошукових серверів підлітки знаходять інформацію будь-якого змісту та якості в мережі Інтернет. Більшість підлітків реєструються у приватних чатах та спілкуються на будь-які теми, видаючи себе за дорослих. Хлопці в цьому віці надають перевагу всьому, що виходить за межі дозволеного: брутальний гумор, насильство, азартні ігри, еротичні та порно сайти. Дівчатам, які мають занижену самооцінку, подобається розміщувати провокаційні фото, вони схильні на фривольні розмови, видаючи себе за дорослих жінок, в результаті чого стають жертвами сексуальних домагань.

ЯК ЗАБЕЗПЕЧИТИ БЕЗПЕКУ ДІТЕЙ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Пропонуємо декілька рекомендацій, які слід взяти до уваги:

- розміщуйте комп'ютери з Internet-з'єднанням поза межами кімнати вашої дитини;

- поговоріть зі своїми дітьми про друзів, з яким вони спілкуються в он-лайн, довідайтесь як вони проводять дозвілля і чим захоплюються;
- цікавтесь які веб сайти вони відвідують та з ким розмовляють;
- вивчіть програми, які фільтрують отримання інформації з мережі Інтернет, наприклад, Батьківський контроль в Windows*;
- наполягайте на тому, щоб ваші діти ніколи не погоджувалися зустрічатися зі своїм он-лайновим другом без Вашого відома;
- навчіть своїх дітей ніколи не надавати особисту інформацію про себе та свою родину електронною поштою та в різних реєстраційних формах, які пропонуються власниками сайтів;
- контролюйте інформацію, яку завантажує дитина (фільми, музику, ігри, тощо);
- цікавтесь чи не відвідують діти сайти з [агресивним змістом](#);
- навчіть своїх дітей відповідальному та етичному поведженню в он-лайн. Вони не повинні використовувати Інтернет мережу для розповсюдження пліток, погроз іншим та хуліганських дій;
- переконайтеся, що діти консультуються з Вами, щодо будь-яких фінансових операцій, здійснюючи замовлення, купівлю або продаж через Інтернет мережу;
- інформуйте дітей стосовно потенційного ризику під час їх участі у будь-яких іграх та розвагах;
- розмовляйте як з рівним партнером, демонструючи свою турботу про суспільну мораль.

Використовуючи ці рекомендації, Ви маєте нагоду максимально захистити дитину від негативного впливу всесвітньої мережі Інтернет. Але пам'ятайте, Інтернет, це не тільки осередок розпусти та жорстокості, але й найбагатша в світі бібліотека знань, розваг, спілкування та інших корисних речей. Ви повинні навчити свою дитину правильно користуватися цим невичерпним джерелом інформації.

Та найголовніше, дитина повинна розуміти, що Ви не позбавляєте її вільного доступу до комп'ютера, а, насамперед, оберігаєте. Дитина повинна Вам довіряти.

***БАТЬКІВСЬКИЙ КОНТРОЛЬ У WINDOWS VISTA**

З появою нової операційної системи Windows Vista, до складу якої увійшли засоби батьківського контролю (Parental Control), з'явилась можливість легко контролювати отримання дітьми інформації і забезпечити їх захист під час роботи на комп'ютері.

За допомогою засобів батьківського контролю є можливість встановити:

- обмеження часу, який дитина проводить за комп'ютером;
- обмеження часу, протягом якого діти можуть входити у систему, зокрема, дні тижня і години, коли доступ дозволено (в інший, не зазначений

Вами час, діти не зможуть користуватися комп'ютером. Якщо дозволений час закінчиться, а дитина ще працює за комп'ютером, відбудеться автоматичний вихід із системи;

- обмеження доступу дітей до мережі Інтернет за допомогою веб-фільтра батьківського контролю.
- Завдяки спеціальному веб-фільтру Ви одержуєте можливість встановити низку обмежень на доступ дітей до мережі Інтернет, зокрема:
  - заборонити доступ до окремих ігор (ви можете блокувати ігри на підставі вікової категорії та оцінки вмісту, а також заборонити доступ до певних ігор);
  - обмежити активність в мережі Інтернет (ви можете блокувати доступ до веб-сайтів, обираючи рівень обмеження об'єму інформації; вказати, яку інформацію за тематикою та змістом фільтри пропускатимуть, а яку блокуватимуть; заблокувати або дозволити доступ до окремих веб-сайтів; заборонити або дозволити завантаження файлів);
  - заборонити використання окремих програм.

Більш детально з можливостями веб-фільтра батьківського контролю можна ознайомитись на офіційному веб-сайті Майкрософт.

З приводу порушень законодавства України у сфері захисту суспільної моралі звертайтеся до Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі.

Наші реквізити: 04050 м.Київ, вул. Пимоненка 10-а, тел./факс: +38 (044) 486-11-61, офіційний сайт – www.moral.gov.ua; e-mail – info@moral.gov.ua

ПЕРЕЛІК ОНЛАЙН-РЕСУРСІВ, РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЛЯ ДІТЕЙ СПЕЦІАЛІЗОВАНІ ІНТЕРНЕТ-САЙТИ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

www.childbooks.blox.ua	–	веб-сайт	„Книги для дітей”;
www.abetka.ukrlife.org	–	веб-сайт для дітей	„Весела абетка”;
www.kazka.in.ua	–	веб-сайт	„Українська казка”;
www.ae-lib.org.ua/lit_child.htm	–	веб-сайт	„Дитяча література”;
www.levko.info	–	дитячий сайт	„Левко”;
www.mysl.lviv.ua	–	веб-сайт	„Країна міркувань”;
www.dytjachi-virshi.org.ua	– авторський сайт „Віршики пана Назара.		

ІНТЕРНЕТ-САЙТИ БІБЛІОТЕК ТА ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК

- <http://www.4uth.gov.ua> – веб-сайт Державної бібліотеки України для юнацтва (м. Київ);
<http://www.chl.kiev.ua> – веб-сайт Національної бібліотеки України для дітей;
<http://www.nbu.gov.ua> – веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (м. Київ);
<http://www.bukvoid.com.ua> – веб-сайт “БукVOID”;
<http://www.nplu.org> – веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України (м. Київ);

<http://www.ukrbook.net> – веб-сайт Книжкової палати України імені Івана Федорова (м. Київ);
<http://library.zntu.edu.ua/res-libr-el.html> – веб-сайт “Бібліотеки в мережі Internet”;
<http://www.loc.gov> – веб-сайт Бібліотеки Конгресу США;
www.bnf.fr – Bibliotheque Nationale или BNF) — веб-сайт Національної бібліотеки Франції;
www.bl.uk – веб-сайт Британської бібліотеки.

ІНТЕРНЕТ-САЙТИ МУЗЕЇВ ТА КАРТИННИХ ГАЛЕРЕЙ УКРАЇНИ

<http://prostir.museum> – портал “Музеи Украины”;
<http://www.prostir.museum/sites/ua> – веб-сайт “Музейний простір України”;
<http://namu.kiev.ua> – веб-сайт Національного художнього музею України;
<http://www.warmuseum.kiev.ua> – веб-сайт Національного музею історії Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 років;
<http://hutsul.museum> – веб-сайт Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття;
<http://museum.odessa.net/fineartsmuseum> – веб-сайт Одеського художнього музею;
<http://www.archaeology.odessa.ua> – веб-сайт Одеського державного археологічного музею;
<http://www.oweamuseum.odessa.ua> – веб-сайт Одеського музею західного і східного мистецтва;
<http://muzey.vn.ua> – веб-сайт Вінницького обласного краєзнавчого музею;
<http://www.museum.lviv.ua> – веб-сайт Львівського музею історії релігії;
<http://lvivgallery.org> – веб-сайт Львівської національної галереї мистецтв;
<http://honchar.org.ua> – веб-сайт Музею І.М. Гончара;
<http://www.chersonesos.org> – веб-сайт Національного заповідника “Херсонес Таврійський”;
<http://www.tmf-museum.kiev.ua> – веб-сайт Державного музею театрального, музичного і кіномистецтва України.